

26A:8

En taxehöjning varigenom anläggningsavgifterna fördubblades ansågs vara förenlig med va-lagens krav på skälighet och rättvisa i avgiftsfördelningen. Vidare godtogs att kommunen hade olika taxor för skilda delar av den allmänna va-anläggningens verksamhetsområde.

Verksamhetsområdet för Rättviks kommuns allmänna va-anläggning omfattar tre geografiskt skilda områden med egna va-verk, nämligen Ore och Furudals samhälle, Boda och Rättvik/Vikarbyn. Ore och Rättviks kommuner sammanlades den 1 januari 1974. Ore ligger ca 3 och Boda ca 1,5 mil från centralorten (Rättvik) i kommunen. E.K. äger en fastighet i Söderås by. Söderås ligger ca 5 km från centralorten och ingår i den del av verksamhetsområdet som omfattar Rättvik och Vikarbyn. Utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp till Söderås skedde i två etapper. Etapp 1 genomfördes 1973-1974 och avsåg byn Bäck samt några gårdar i Söderås. Kommunfullmäktige beslutade den 27 februari 1975 om utförande av etapp 2 och förordnade den 26 juni samma år om utvidgning av verksamhetsområdet i enlighet med utbyggnaden. Avgiftsskyldighet för såväl vatten som avlopp för E.K:s fastighet uppkom 1975. Enligt den taxa som gällde från den 1 juli 1972 för dåvarande Rättviks kommun, som redan då omfattade Boda, utgick för bostadsfastighet med grundavgift 6 000 kr och viss tilläggsavgift beträffande hyreshus m m. Den som var mantalskriven i kommunen fick avgiften subventionerad med 2 000 kr. Den 27 februari 1975 beslutade kommunfullmäktige med giltighet från och med den 1 januari 1975 att - i avvaktan på nytt förslag om avslutningsavgifter för va - utta anslutningsavgift för fastighet belägen inom Rättvik/Vikarbyn med 17 000 kr. Det är denna taxebestämmelse som gäller i detta mål. Även avgiften 12 000 kr subventionerades med 2 000 kr för den som var mantalsskriven i kommunen. Inom Boda uttogs även efter den 1 januari 1975 avgift med 6 000 kr per fastighet enligt 1972 års taxa. Inom Ore, som aldrig omfattats av denna taxa, uttogs avgift med 700-800 kr per fastighet. Avgiften enligt 1972 och 1975 års taxor var indexreglerad.

Kommunen har 1977 antagit en ny taxa gällande för hela kommunen från och med den 1 juli 1970 Enligt denna taxa utgår anläggningsavgift för bostadsfastighet i "sockendelen Rättvik" med grundavgift 7 000 kr, avgift per m² tomtyta 5 kr och per m² va- våningsyta 30 kr, varvid minsta va-våningsyta är 150 m². För fastighet i "sockendelarna Boda och Ore" utgår anläggningsavgift med grundavgift 4 000 kr, avgift per m² tomtyta 2 kr och per m² va-våningsyta 20 kr. Tidigare beslut angående subvention för dem som är mantalsskrivna inom kommunen har upphävts.

E.K. debiterades i räkning den 30 december 1975 anläggningsavgift med 10 000 kr. E.K. har betalat 2 000 kr av denna avgift.

E.K. yrkade att Va-nämnden skulle fastställa anläggningsavgiften för hans fastighet till 4 000 kr (= 6 000 kr minskat med subvention om 2 000 kr). I andra hand yrkade E.K. fastställt att avgiften i vart fall skulle vara lägre än av

kommunen fordrade 10 000 kr.

Kommunen bestred yrkandena.

E.K. anförde till stöd för sin talan bl a: En ökning av avgiften med 100 % från 6 000 kr till 12 000 kr strider mot grunderna för va-lagen. En sådan höjning är orättvis och oskälig. Vidare strider det mot va-lagen att fördela avgifterna inom kommunen genom att tillämpa tre olika taxor. Kostnaderna för anläggningarna är desamma inom de olika områdena och motiverar inte en taxedifferentiering. En avgift om 12 000 kr överstiger dessutom vad som svarar mot E.K:s fastighets andel i anläggningskostnaderna.

Kommunen anförde: En kommun har rätt att ändra sin taxepolitik och övergå från att ha en avgift som täcker självkostnaden. Va-utredningen uttalade visserligen att chockhöjningar av engångsavgiften inte borde göras utan att höjningarna skulle vara måttliga men detta uttalande förbigicks med tystnad i propositionen och vid lagförslagens behandling i riksdagen. Det har inte heller vunnit något gensvar i regeringsrättens praxis. 1975 års höjning av avgifterna kan därför för inte anses strida mot grunderna för va-lagen. Taxeändringen 1975 var ett provisorium i avvaktan på den nu gällande taxan. Kommunen behövde få en någorlunda rimlig kostnadstäckning för Rättvik/Vikarbyn. Det var huvudsakligen där som nybebyggelse förekom och del var också där som behovet var störst. Det föreligger väsentliga kostnadsskillnader mellan de tre geografiskt skilda områdena inom verksamhetsområdet. Ledningsnätet är - till följd av att bebyggelsen där är utspridd i klungor - mera utdraget i Rättvik/Vikarbyn än i Boda och Ore. Detta medför större ledningskostnader per fastighet. Vidare är markbeskaffenheten och topografin besvärligare i Rättvik/Vikarbyn än i de två andra områdena, vilket medför bl a att man måste ha fler pumpstationer i Rättvik/Vikarbyn. Dessutom blir kostnaderna högre i Rättvik/Vikarbyn på grund av att man där måste dra fram ledningar genom befintlig bebyggelse. Det finns således kostnadsskillnader som motiverar att högre avgift tas ut för Rättvik/Vikarbyn än för Boda och Ore. Dessutom är kommunen berättigad att oberoende av kostnadsskillnaden beräkna och fastställa avgifterna särskilt för varje va-anläggning för sig. Om kommunen har skild förvaltning för olika områden, så är kommunen skyldig att ha skilda taxor. Har kommunen däremot - såsom i detta fall - en (1) förvaltning har kommunen rätt men inte skyldighet att ha enhetstaxa. Kommunen har således i detta fall rätt att ta ut olika avgifter för de geografiskt skilda områdena. Stöd för denna ståndpunkt finner kommunen i ett uttalande av departementschefen i propositionen till va-lagen (prop. 1970: 118 sid 107 f). Denna rätt framgår även av en jämförelse mellan 24 och 26 §§ va-lagen. I 24 § stadgas att avgift som huvudman tar ut inte får överstiga kostnaderna för "anläggningen". I 26 § sägs att avgiftsskyldighet skall fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund. Denna senare paragraf syftar på fastigheter som är anslutna till samma anläggning. Va-lagen reglerar inte fördelningen mellan fastigheter anslutna till olika anläggningar. Vad gäller den låga avgift som debiterats i Ore så är det att märka att Ore kom in i Rättviks kommun först 1974. Med hänsyn till den betydande skillnad beträffande avgifternas storlek i Ore å ena sidan

och i kommunen i övrigt å andra sidan som då förelåg så var kommunen berättigad att i vart fall under en övergångsperiod differentiera avgifterna. Även i denna del åberopas departementschefens nyssnämnda uttalande. Den i målet aktuella avgiftsfördelningen strider inte mot 26 § va-lagen.

Den kommunala likställighetsprincipen har inte heller åsidosatts. Till stöd för denna ståndpunkt åberopas Regeringsrättens domar 3375-1975 och 2298-1975 (aktbil 44 och 45).

Kommunen bestrider även att den debiterade avgiften 12 000 kr överstiger den på E.K:s fastighet belöpande andelen av kostnaderna.

Kommunen gav i målet in viss utredning angående sina va-anläggningar, uppställning över kapitalkostnader 1960-1976 för va-anläggningarna utvisande kostnader för lednings- och konstarbeten, statsbidrag och anslutningsavgifter samt slutligen tabell över antalet till och med 1976 anslutna fastigheter.

Va-nämnden yttrade:

Huvudman för allmän va-anläggning får enligt 24 § lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar utta avgifter till täckande av nödvändiga kostnader för anläggningen. Avgiftsskyldighet skall enligt 26 § lagen fördelas mellan fastigheterna

efter skälig och rättvis grund. Beträffande engångsavgift gäller vidare enligt 27 § lagen att sådan avgift inte får sättas högre än att den svarar mot fastighetens andel i kostnaden för den allmänna anläggningens utförande.

Va-nämnden behandlar först frågan om det i och för sig är tillåtet att höja en anläggningsavgift. Det föreligger inte någon skyldighet för huvudmannen att ta ut avgifter för va-verkets tjänster. Va-lagen lägger inte hinder i vägen för en finansiering helt eller delvis med skattemedel utan denna fråga har helt överlämnats till de enskilda kommunernas avgörande. Om en kommun beslutar att helt eller till viss del avgiftsfinansiera va-verksamheten, skall avgift utgå enligt taxa som huvudmannen utformar i enlighet med de grunder som anges i 24 - 26 §§ va-lagen. Hinder möter inte mot att en kommun höjer i taxa bestämd engångsavgift till följd av t ex omläggning av anläggningens finansiering. Engångsavgift kan också höjas om kostnaderna för anläggningen stiger genom att nya anläggningsdelar tillkommer. Även höjningar på grund av penningvärdeförsämring kan godtas. Vid sådana taxeförändringar blir den nya taxan alltid tillämplig för till det kommunalt va-nätet nytillkomna fastigheter.

Vad gäller storleken av höjningen beaktar nämnden följande. Va-utredningens uttalande (SOU 1967:65 s 74) att höjningar av engångsavgiften bör vara måttliga refereras visserligen i ovannämnda proposition (s 106) men berörs inte vidare i propositionen - inte heller av lagrådet - eller vid riksdagens behandling av lagförslaget.

Va-nämnden finner att den av kommunen beslutade höjningen av anläggningsavgiften för centralorten visserligen - såsom innebärande en fördubbling av den tidigare avgiften - måste betraktas som kraftig men att den dock inte kan anses i och för sig oförenlig med va-lagen.

Nämnden övergår till bedömning av om avgiften - som E.K. påstår - överstiger vad som svarar mot fastighetens andel

i kostnaden för den allmänna anläggningens utförande och vidare om avgiften är förenlig med principen om skälig och rättvis fördelning av avgiftsskyldigheten mellan fastigheterna. Kommunfullmäktiges tidigare nämnda beslut den 27 februari 1975 avsåg höjning endast av anläggningsavgiften för Rättvik/ Vikarbyn. Såvitt är känt skedde ingen differentiering av bruksavgiften. Kommunen har som grund för att ha olika avgifter för skilda områden anfört att kostnaderna är olika stora men att oberoende av detta kommunen har rätt att differentiera avgifterna när områdena är geografiskt skilda och har egna anläggningar. Vad gäller Ore har kommunen därjämte åberopat rätt att övergångsvis tillämpa de gamla, lägre avgifterna.

Där på grund av bl a bebyggelsens lokalisering eller terrängförhållandena kostnaden för anslutning till den allmänna anläggningen av viss eller vissa fastigheter är avsevärt högre eller lägre än för övriga fastigheter har huvudmannen rätt att anpassa avgifterna med hänsyn härtill. Vad nu redogjorts för var i 1955 års va-lag upptaget i en särskild paragraf (15 § andra st) men innefattas numera i bestämmelsen i 26 § 1970 års va-lag om skälig och rättvis fördelning av avgifterna mellan fastigheterna (angivna prop. s. 105). Va-nämnden har besett delar av verksamhetsområdet. Mot bakgrund härav finner nämnden att det i och för sig inte kan anses oförenligt med regeln om skälig och rättvis avgiftsfördelning att inom Söderåsområdet - särskilt med hänsyn till förekomsten där av berg och kraftiga nivåskillnader - utta den för Rättvik/Vikarbyn föreskrivna anläggningsavgiften 12 000 kr.

Genom den i målet av kommunen ingivna utredningen finner Va-nämnden visat att den E.K. debiterade avgiften – med beaktande av penningvärdets förändring - inte heller överstiger vad som svarar mot hans fastighets andel i anläggningskostnaderna.

Under hänvisning till vad som ovan anförts finner Va-nämnden att E.K:s talan inte kan bifallas.

Va-nämnden lämnade E.K:s talan utan bifall.

Beslut: 1978-10-11, BVA 61
Mål nr: VA 80/76